

ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ฉบับที่ D11 23 ม.ค. 68		วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น รัสเซีย-อิหร่าน	ความสัมพันธ์ รัสเซีย-อิหร่าน และ ผลกระทบต่อประเทศไทย	
ประเด็นสำคัญ	<ul style="list-style-type: none"> - ความสัมพันธ์ รัสเซีย-อิหร่าน - การลงนามหุ้นส่วนยุทธศาสตร์รอบด้าน - ปัจจัยที่ทำให้รัสเซียเร่งความสัมพันธ์กับอิหร่าน - ผลกระทบต่อประเทศไทย และข้อเสนอแนะ 	

ความสัมพันธ์ระหว่างอิหร่านและรัสเซียมีประวัติยาวนานและมีความซับซ้อน เนื่องจากทั้งสองประเทศมีอิทธิพลทางภูมิรัฐศาสตร์และการเมืองที่สำคัญในภูมิภาคตะวันออกกลางและเอเชียกลาง ความสัมพันธ์นี้เริ่มต้นตั้งแต่ในศตวรรษที่ 19 และได้พัฒนามาตามลำดับ ตามสภาวะการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของแต่ละยุค ในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียและอิหร่านยังคงมีความแข็งแกร่ง โดยเฉพาะในด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ทั้งสองประเทศได้ร่วมมือกันในหลายประเด็น รวมถึงการค้า พลังงาน และการทหาร อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ยังคงมีความซับซ้อนไม่ราบรื่นในบางด้าน จากประเด็นการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ในบางพื้นที่และผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายที่อาจขัดแย้งกัน โดยรวมแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียและอิหร่านถือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่มีความมั่นคงและมีบทบาทสำคัญในภูมิภาคตะวันออกกลางและเอเชียกลาง ทั้งสองประเทศต่างมองว่าเป็นพันธมิตรสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างอำนาจและความมั่นคงในระดับภูมิภาคและระดับโลก

และเมื่อไม่นานมานี้ ประธานาธิบดีวลาดิเมียร์ ปูติน ผู้นำรัสเซีย ได้พบปะหารือกับประธานาธิบดี มาซูด เปเซชเคียน แห่งอิหร่าน ที่ กรุงมอสโก ของรัสเซีย โดยในโอกาสนี้ ผู้นำทั้งสองลงนามสนธิสัญญาความเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์รอบด้านเป็นระยะเวลา 20 ปี ซึ่งจะยกระดับความร่วมมือระหว่างกันในหลากหลายด้าน ซึ่งรวมถึงด้านความมั่นคง การฝึกซ้อมทางทหาร การเทียบท่าของเรือรบ และการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ร่วมกัน สารสำคัญในข้อตกลงที่น่าจับตามองคือ รัสเซียกับอิหร่านจะหารือเพื่อร่วมมือกันรับมือภัยคุกคามทางการทหารและความมั่นคง, จะซ้อมรบร่วมกันทั้งในดินแดนของสองประเทศและที่อื่น ๆ และจะไม่ยอมให้มีการใช้ดินแดนของทั้งสองประเทศในการกระทำที่เป็นภัยคุกคามต่ออีกฝ่ายหนึ่ง การลงนามในข้อตกลงนี้เป็นที่คาดหมายกันมานานแล้ว และยังคงส่งผลให้ชาติตะวันตกมีความกังวลมากขึ้น เนื่องจากมอง สองประเทศนี้ว่ามีอิทธิพลในทางตรงข้ามบนเวทีโลก แต่รัสเซียและอิหร่านยืนยันว่า การเพิ่มความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างทั้งสองประเทศนั้น ไม่ได้มีเป้าหมายที่จะต่อต้าน

หรือเป็นภัยกับประเทศใดเลย ภายใต้ข้อตกลงนี้คาดว่าจะส่งผลให้ การค้าระหว่างรัสเซีย-อิหร่านเฟื่องฟูขึ้นอย่างมาก ทั้งจากการเพิ่ม ความร่วมมือในภาคพลังงาน เช่นพลังงานนิวเคลียร์ และการส่งเสริม ความร่วมมือระดับทวิภาคีในทุกด้าน ประธานาธิบดีของอิหร่านได้ยก ย่องสนธิสัญญาดังกล่าว ว่าเป็นก้าวใหม่ที่สำคัญต่อความสัมพันธ์ระดับ ทวิภาคีของทั้งสองประเทศ อย่างไรก็ตาม ไรท์ดีการพัฒนาคู่ความสัมพันธ์ของ รัสเซีย และอิหร่าน ครั้นนี้ ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ฝ่ายที่สนับสนุนมองว่าเป็นการลดการพึ่งพาจากชาติ ตะวันตกและเป็นการสร้างข้ออำนาจใหม่ ส่วนฝ่ายที่เห็นขัดแย้งกลับเตือนว่าความร่วมมือครั้งนี้อาจทำให้ภูมิภาคที่ ไม่มั่นคงอยู่แล้วขาดเสถียรภาพมากขึ้น

ปัจจัยที่ทำให้รัสเซียเร่งพัฒนาความสัมพันธ์กับอิหร่าน โดยมีการลงนามทางยุทธศาสตร์รอบด้าน ตามที่ กล่าวมาข้างต้น สามารถมองได้ในหลายมิติ ดังนี้

1. **การตอบสนองต่อการคว่ำบาตรจากตะวันตก** ทั้งรัสเซียและอิหร่านต่างเผชิญกับการคว่ำบาตรจาก ประเทศตะวันตก (รัสเซียจากการรุกรานยูเครน และอิหร่านจากโครงการนิวเคลียร์และสถานการณ์ ในตะวันออกกลาง) การสร้างความร่วมมือทางยุทธศาสตร์นี้จะช่วยให้ทั้งสองประเทศสามารถ หลีกเลี่ยงผลกระทบจากการคว่ำบาตรและสร้างแหล่งรายได้ใหม่จากการค้าระหว่างกัน เช่น การค้า พลังงาน การพัฒนาเทคโนโลยี และการส่งออกสินค้า
2. **การเสริมสร้างความแข็งแกร่งในด้านการทหาร** รัสเซียและอิหร่านต่างมีความสนใจในการ เสริมสร้างความร่วมมือทางทหาร เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวกรอง การพัฒนาเทคโนโลยีอาวุธ และการฝึกซ้อมทางทหาร ซึ่งจะทำให้ทั้งสองประเทศเพิ่มความสามารถในการป้องกันตนเองจากภัย คุกคามจากภายนอก โดยเฉพาะจากสหรัฐฯ และชาติพันธมิตรในภูมิภาค
3. **การต่อสู้กับอิทธิพลของสหรัฐฯ ในตะวันออกกลาง** รัสเซียต้องการขยายอิทธิพลในตะวันออกกลาง เพื่อทำลายอิทธิพลของสหรัฐฯ ในภูมิภาคนี้ซึ่งอิหร่านถือเป็นพันธมิตรที่สำคัญของรัสเซียในการ ต่อต้านนโยบายของสหรัฐฯ และชาติพันธมิตรในตะวันออกกลาง เช่น การมีบทบาทสำคัญในซีเรีย การต่อต้านกลุ่มไอซิส และการคัดค้านการแทรกแซงของสหรัฐฯ ในภูมิภาค
4. **การเสริมสร้างการพึ่งพาซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจ** อิหร่านและรัสเซียสามารถเสริมสร้างการค้า ระหว่างกัน โดยเฉพาะในด้านพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การส่งออกน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ทั้งสองประเทศมีเสถียรภาพทาง เศรษฐกิจและสามารถหลีกเลี่ยงการพึ่งพาการค้ากับประเทศตะวันตกได้
5. **ยุทธศาสตร์การขยายอิทธิพลในเอเชียกลางและพื้นที่ใกล้เคียง** รัสเซียต้องการเสริมสร้างอิทธิพลใน เอเชียกลาง ดังนั้นความร่วมมือกับอิหร่านช่วยให้รัสเซียสามารถเข้าถึงเส้นทางคมนาคมและ ทรัพยากรในภูมิภาคนี้ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นการเพิ่มความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคที่มี ความสำคัญทางยุทธศาสตร์สำหรับทั้งสองประเทศ

ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียกับอิหร่านโดยเฉพาะในแง่ของความร่วมมือทางยุทธศาสตร์ที่เกิดขึ้นระหว่างทั้งสองประเทศในช่วงเวลานี้นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งและอาจมีผลกระทบต่อประเทศไทยได้ในหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การทูต และความมั่นคง

1. ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

1.1 การเปลี่ยนแปลงในตลาดพลังงาน ส่งผลให้ ราคาน้ำมันและก๊าซธรรมชาติสูงขึ้นและจะกระทบต่อเศรษฐกิจของไทยโดยตรง เนื่องจากไทยเป็นผู้บริโภคพลังงานรายใหญ่และต้องพึ่งพาการนำเข้าสินค้าพลังงานจากต่างประเทศ

1.2 ผลกระทบต่อการค้าและการลงทุน ส่งผลให้ ไทยมีความเสี่ยงจากการถูกคว่ำบาตรและการใช้มาตรการทางการค้าที่ไม่ส่งผลดีกับไทย จากประเทศอื่น ๆ ที่ไม่พอใจได้

2. ผลกระทบทางการทูต ประเทศไทยต้องรักษาสมดุลในความสัมพันธ์กับมหาอำนาจโลก และประเทศในตะวันออกกลาง และกลุ่ม OIC โดยเฉพาะในเรื่องของการตัดสินใจสนับสนุนด้านนโยบายการต่างประเทศ เช่น การคัดค้านการคว่ำบาตรอิหร่านหรือการสนับสนุนบางนโยบายของรัสเซีย อาจผลักดันให้ประเทศไทยตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบากเพราะถูกมองว่าเลือกข้างและถูกผนวกเข้าในความขัดแย้งระหว่างประเทศได้

3. ผลกระทบด้านความมั่นคง

3.1 ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างรัสเซียและอิหร่านอาจส่งผลให้ความขัดแย้งในภูมิภาคตะวันออกกลางมีความตึงเครียดมากขึ้น โดยเฉพาะกับประเทศที่ สหรัฐฯ มีอิทธิพล และเป็นประเทศส่งออกพลังงานน้ำมัน จึงอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านพลังงานและการแย่งชิงเพื่ออิทธิพลที่เหนือกว่าในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่ง รวมถึงประเทศไทยด้วย

3.2 ภัยคุกคามจากการก่อการร้าย ความร่วมมือระหว่างรัสเซียและอิหร่านอาจทำให้เกิดการสนับสนุนต่อกลุ่มที่มีแนวโน้มเป็นหัวรุนแรงสุดโต่งหรือกลุ่มก่อการร้ายที่มากขึ้น ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ อาจเข้ามาปฏิบัติการต่อเป้าหมายฝ่ายตรงข้ามในไทย หรือ ไทยอาจตกเป็นเป้าหมายเสียเอง นอกจากนี้ อาจถูกประเทศมหาอำนาจนำมาใช้เป็นข้ออ้างในการเข้าแทรกแซงต่อประเทศไทยได้

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย

1. การรักษาสมดุลทางการทูต ไทยควรดำเนินนโยบายการทูตที่ยืดหยุ่นและรอบคอบในการจัดการความสัมพันธ์กับทั้งรัสเซียและอิหร่าน เพื่อรักษาสมดุลในการรักษาความสัมพันธ์กับชาติมหาอำนาจในโลก

2. เสริมสร้างความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและพลังงาน ไทยสามารถมองหาโอกาสในการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับรัสเซียและอิหร่านในด้านพลังงานราคาถูก

3. การติดตามสถานการณ์โลกอย่างใกล้ชิด ไทยควรติดตามสถานการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจในตะวันออกกลางและภูมิภาคยูเรเชียอย่างใกล้ชิด เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ทางการทูตและเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสม
4. การลงทุนในเทคโนโลยีและความมั่นคง ไทยสามารถเสริมสร้างความสามารถในด้านเทคโนโลยีเพื่อการทหาร เช่น จรวด โดรน และไซเบอร์ โดยอาศัยความร่วมมือที่อาจเกิดขึ้นระหว่างรัสเซียและอิหร่าน

ด้วยเหตุนี้ ไทยควรกำหนดมาตรการในการรับมือและแสวงประโยชน์จากความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียและอิหร่านที่กำลังพัฒนาไปในทุก ๆ มิติ อย่างรอบด้านและอ่อนตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการทางการทูตเพื่อความมั่นคงว่า เราควรกำหนดตำแหน่ง (POSITIONING) ของเราอย่างไรในเวทีโลกให้เป็นมิตรได้กับทุกฝ่ายมากกว่าจะถูกมองว่าเป็นศัตรู トラบไตที่มหาอำนาจยังยึดถือแนวคิดที่ว่า “ศัตรู ของศัตรู คือ มิตร” การอยู่ถูกที่ถูกจังหวะในแต่ละสถานการณ์จึงเป็นความท้าทายอย่างยิ่ง

พ.อ. หญิง มนทิรา ยิ้มสมบุญ

อจ. หก.วทบ.

อ้างอิง

1. Vantage With Palki Sharma Russia. Iran Sign New Strategic Partnership Deal to Take On West [online]. 2025, แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=8QSpL4tPLAw>; [20 มกราคม 2568]
2. DW News. What Russia's and Iran's major new strategic partnership treaty is all about; [online]. 2025, แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=Sm19tOCLRi0> [20 มกราคม 2568]
3. TNN World. รัสเซีย-อิหร่านลงนามยุทธศาสตร์รอบด้าน 20 ปี; [online]. 2025, แหล่งที่มา: <https://www.facebook.com/TNNWorld/posts/russiaE0> [20 มกราคม 2568]
4. ธนิก ธนกรไพศาล, สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย. รัสเซียและอิหร่าน ลงนามสนธิสัญญาความเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ ระยะเวลาดำเนินการ 20 ปี; [online]. 2025, แหล่งที่มา: <https://thainews.prd.go.th/thainews/news/view/842098/?bid=2> [20 มกราคม 2568]
5. อีเมล อาฟตาลีอาณี, อิหร่านและรัสเซียเข้าสู่ระดับใหม่ของการร่วมมือทางทหาร; [online]. 2024, แหล่งที่มา: <https://www.stimson.org/2024/iran-and-russia-enter-a-new-level-of-military-cooperation/> [20 มกราคม 2568]

